

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה כל המשנה ידו על התחתונה.....2
- ב. וכל החוזר בו ידו על התחתונה.....3
- ג. דאמר ליה בעל הבית זיל אונר לי פועלים ואזל איהו ואטעינהו ... אי דאמר להו שכרכם עלי נתיב להו מדידיה.....6
- ד. השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו.....7
- ה. דאמר להו שכרכם על בעל הבית ... כיון דאמרת לן בארבעה טרחינן ועבדינן לך עבדתא שפירתא.....8
- ו. דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ודקאמרת סבור וקביל דאמרי ליה לית לך אל תמנע טוב מבעליו.....9
- ז. בעל הבית בתלתא ואזל איהו א"ל בארבעה ואמרי ליה כמו שאמר בעל ... אמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ואמרי כמה שאמר בעל הבית מאי 10
- ח. הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הילך כמה שאמרה ... אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת.....11
- ט. התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אומר הילך כמו ... משהגיע גט לידה מגורשת ... משום דעקר שליח לשליחותיה לגמרי דאמר ליה שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא.....12
- י. השוכר את האומנין והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעה אותן אין להם זה על זה אלא תרעומת.....14
- יא. במה דברים אמורים שלא הלכו אבל הלכו ... ולא מצאו ... נותן להן שכרן משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל.....16
- יב. במה דברים אמורים שלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה שמין להן מה שעשו ... שמין להן מה שעתיד להעשות.....18
- יג. במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד שוכר עליהן או מטען כיצד מטען אומר להן סלע קצצתי לכם באו וטלו שתים ועד כמה שוכר עליהן עד ארבעים וחמשים וזו.....20
- יד. במה דברים אמורים בזמן שאין שם פועלים לשכור אבל יש שם פועלים לשכור ואמר צא ושכור מאלו אין לו עליהן אלא תרעומת.....23
- טו. אלא כפועל בטל ... אינו דומה הבא טעון להבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל.....23

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

טז. הא דסיירא לארעיה מדאורתא הא דלא סיירא לארעיה מאורתא.....24

דף עו.

א. אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה כל המשנה ידו על התחתונה

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ק: ודף קא. קב. שהנותן כלי לאומן לתקנו בין בחינם ובין בשכר¹, ושינה מציווי בעה"ב, כגון שנתן לנגר עצים לעשות מהם כסא נאה ועשה מהם ספסל, או שלא עשאו נאה כמו שרצה בעה"ב, מחזיר הכלי לבעליו, ויד אומן על התחתונה.

נחלקו הפוסקים בדין תשלומי האומן, יש אומרים² ששמן הכלי כמה היה שוה אילו עשאו כמו שצוה בעל הכלי, וכל מה ששוה עתה פחות מזה מנכה משכרו והוצאותיו, ואם שוה יותר ע"י השנוי אינו נותן לו אלא כפי שפסק עמו.

כגון שנתן לו עצים שוה ה' דינרים לעשות כסא, ויתר החומרים שוים ה' דינרים³, ושכר האומן י' דינרים, והכסא היה ראוי להיות שוה כ"ה דינרים, ונמצא שהיה בעל הצמר מקבל ט"ו (כ"ה שווי העצים והחומרים פחות י' שכר האומן), וכל שאין המוצר הסופי שוה עתה ט"ו אין לאומן כלום, ואם שוה יותר מט"ו נותן לאומן העודף (כגון אם שוה כ' נותן לו ה'), ואם שוה יותר מכ"ה אינו נותן לו אלא י' שפסק עמו.

ויש אומרים⁴ שאם השביח האומן בכלי ואין השבח מגיע לכדי הוצאותיו ושכרו כפועל, אינו נותן לו אלא כשיעור השבח, ואם השבח עולה ליותר משיעור הוצאותיו ושכרו כפועל, נותן לו הוצאותיו ושכרו כפועל (ולא השכר

¹ דכיון שמשנה הו"ל פושע. ערוה"ש שם

² טור סימן שו ורמ"א שם סעיף ג, וכן הכרעת הנה"מ, והוא כפי' התוס' והרא"ש עפ"י הירושלמי.

³ לדברי הירושלמי איירי שבעל הצמר נותן גם הסממנים, אבל למעשה נראה שגם אם האומן נותן הסממנים וכוללן בשכר הדין כן, שהרי לעולם החשבון הוא כמה היה שוה לאחר הצביעה אילו לא שינה, וכל מה ששוה עתה פחות מזה הוא על חשבון האומן, וכן מבואר ברא"ש. וכן כאן

⁴ שו"ע שם, וכן הכרעת הש"ך, והוא כפירוש רש"י והרמב"ם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שפסק עמו), ואם שוה עתה כפי שהיה שוה אילו תיקנו כצווי הבעלים, נותן לו מה שפסק עמו.

כגון שנתן לו עצים שוה י' וקבע לו שכר י' דינרים, ובכלל זה הוצאות ושכר כפועל ח' דינרים (והמותר ריוח האומן כקבלן), ואילו היה בונה כצווי בעה"ב היה שוה כ"ה דינרים, אם המוצר שוה עתה מי' עד י"ז נותן לו העודף מי' (שליטת התוס' והרא"ש אינו נותן לו רק העודף על ט"ו), שזהו שיעור השבח, והוא פחות מן ההוצאה (שהיא ח' כולל שכרו כפועל), ואם שוה עתה מי"ח עד כ"ד נותן לו ח' דינרים (ולשיטת התוס' והרא"ש נותן לו כל העודף עד ט"ו) שזהו שיעור ההוצאה והוא פחות מן השבח. ואם שוה מכ"ה ולמעלה, נותן לו עשרה כפי שפסק עמו (ובזה הדין כן גם לשיטת התוס' והרא"ש).

ב. וכל החוזר בו ידו על התחתונה

כל החוזר בו בין בעל הבית ובין הפועל ידו על התחתונה לדוגמא: אדם⁵ ששכר אומנים שיעשו מלאכה מסויימת בקבלנות, ולאחר שעשו מקצת מן המלאכה חזרו בהם – ידן על התחתונה. משמעות הדבר היא, שאם הוקר שכר הפועלים בשוק, וצריך בעל הבית לשלם בעד גמר המלאכה יותר ממה שקבע עמם, מנכה להם בעל הבית מן השכר המגיע להם בעד מקצת המלאכה שעשו את מה שהוא צריך להוסיף לאחרים בשביל לגמור את המלאכה; ואם הוזל שכר הפועלים בשוק, אין הפועלים רשאים לתבוע מבעל הבית שלא ינכה משכרם אלא את מה שישלם עכשיו לאחרים, אלא משלם להם בעד מקצת המלאכה שעשו כמו שפסק עמם.

וכן אם בעל הבית הוא זה שחוזר בו כגון שהתחיל הפועל במלאכה, וכ"ש לאחר שעשו קנין אחר על השכירות, אף על פי שבשעה ששכרו לא היה מוצא להשתכר, אין בעל הבית יכול לחזור כל משך זמן השכירות, ואם חזר בו, אם מוצא עתה להשכיר עצמו, ולהשתכר באותו סכום ובאותם תנאים⁶, אין לו עליו אלא תרעומת, ואם אינו מוצא להשכיר עצמו, ונותן להם שכר עד סוף זמן השכירות ונותן לו על הזמן שלא עבד כפועל בטל, וכן אם מוצא להשכיר עצמו בפחות משלים לו ההפרש, ועל הזמן שעשה אצלו נותן לו

⁵ שו"ע ונו"כ שלג ה

⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שכרו משלם, ויד בעל הבית על התחתונה⁷. שאם שכרו שמונה מאות וחזר בו בחצי היום, אף אם נתייקר שכר מלאכה וכשירצה לשכור אחר לחצי היום יצטרך לשלם ו' שש מאות, נותן להם ארבע מאות שהוא שכרם לחצי היום כפי שפסק עמהם, ואם הוזלה המלאכה ויכול למצוא פועל שיגמור המלאכה בשלוש מאות נותן להם חמש מאות ולא ישאיר בידו רק כפי מה שצריך לגמור לפי תנאו.

דין זה נאמר גם ביחס למקח וממכר כמו בתבאר במסכת ב"ק שם שהמוכר קרקע⁸ לחבירו ונשאר ביד הלוקח אפילו זוז אחד שלא פרעו, והיה המוכר נכנס ויוצא לתבוע מעותיו⁹, אף על פי שעשה קנין גמור על כל השרה, אין המקח נגמר בכולה, ונחלקו הפוסקים בפירוש הלכה זו¹⁰.

⁷ רמ"א שם ד

⁸ שו"ע ונו"ב חו"מ קצ"י

⁹ עיי"ש בשו"ע וסעי' טז פרטי ההלכה באיזה אופן נקרא עייל ונפיק אוזוי לבטל המקח

¹⁰ עי' סמ"ע שם ס"ק יא שהאריך בביאור השיטות בפירוש הסוגיא, ותמצית דבריו להלכה, לדעת הרא"ש והטור, בחלק שלא נתן מעות המקח בטל לגמרי, ולכן יכולים שניהם לבטל גם שאר המקח, אלא שבזה יד החוזר על התחתונה, שאם בא המוכר לחזור מכל המקח מחמת שלא נתן לו המעות בזמן, הברירה ביד הלוקח לתבוע מעותיו שכבר נתן לו, ואז מוטל על המוכר לטרוח ולמכור מכל אשר יכול כדי להחזיר ללוקח מעותיו במזומנים, ואם רוצה הלוקח יכול לומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי שנתתי לך ואיני רוצה במעות, אבל אין זה מדין קיום המקח הראשון, שמכיון שרוצה המוכר לחזור נתבטל כל המקח, ולכן אם נתייקרו קרקעות מזמן המקח הראשון, נותן לו קרקע כשער של עכשיו, ומ"מ נקרא המוכר מזיק במה שחוזר מכל המקח, ולכן צריך ליתן לו קרקע מעידית שבנכסיו כדין מזיק (בנתיה"מ סוף סק"ו תמה למה יגרע ממזיק דעלמא שאם יש לו מעות יכול ליתן לו, וכמו שאמרו או כסף או מיטב, ואילו כאן יכול הלוקח לכופו שיתן לו קרקע אף כשיש בידו מעות), ואם בא הלוקח לחזור מכל המקח, אף בלא חזרת מוכר הרשות בידו, שכל שהמוכר יכול לחזור יכול גם הלוקח לחזור, אלא שאז יד המוכר על העליונה, והברירה בידו לתת לו מעותיו, או אם ירצה יתן לו קרקע תמורת מעותיו, אלא שדינו כבע"ח שמשלם בזיבורית (אף שבשאר בע"ח תיקנו שישלם מבינונית משום נעילת דלת בפני לווים, כאן לא שייך תקנה זו), ועי' מ"ז שם, ובנתיה"מ העלה שלדעת הרא"ש המקח כנגד מה שלא נתן נתבטל מאליו, ודין ידו על התחתונה נאמר על החוזר בכנגד המעות שנתן, אף על פי שאינו חוזר אלא משום שהשני חזר מכנגד החוב, אין זו חזרה שיוכל לחזור גם מכנגד המעות, עיי' שם שהאריך בביאור הרא"ש, ועי' בדבריו סימן קצב סק"ד.

ולשיטת הר"ן והנ"י (וכן דעת הרמב"ן והרשב"א), ביאר הסמ"ע שמקח השדה כנגד המעות שנתן קיים מעיקר הדין, ואין יכולים לחזור רק מחלק המקח כנגד המעות שלא נתן, ובזה אמרו יד החוזר על התחתונה, שאם יבא המוכר לחזור מכל המקח, יכול הלוקח לעכב עליו ולומר לו תן לי קרקע כנגד המעות שנתתי לך, שמקח חלק זה לא נתבטל, ומ"מ הרשות ביד המוכר לתת חלק הזיבורית שבאותה שדה כנגד מעותיו, כיון שלא פירש איזה חלק קונה, ה"ו כמוכר חצי שדה סתם, שיכול המוכר לתת לו הכחוש שבו, ואם ירצה הלוקח יכול לומר אם אתה רוצה לחזור מחלק המקח שכנגד החוב, ברצוני לחזור מכל המקח והחזר לי מעותי, ואז אם ירצה המוכר לתת לו קרקע תמורת מעותיו נותן כשער של עכשיו מעידית כדין מזיק או מטעם קנס (ולהלן כתב הסמ"ע שגם לשיטה זו אם רוצה הלוקח דוקא מעות חייב ליתן לו), ואם בא הלוקח לחזור (עפ"י הכלל שכל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש¹¹ אומרים שכנגד המעות שנתן המקח קיים, אלא שאם רוצה אחד מהם לחזור מהחלק שכנגד החוב יכול גם השני לחזור, ויד החוזר על התחתונה, וי"א¹² שמן הדין כל המקח בטל, ולגבי החזרת המקח שכנגד המעות שכבר נתן אמרו שיד החוזר על התחתונה.

יש אומרים¹³ שאם הקנין היה בשטר, ונתבטל חלק מהמקח נתבטל כולו. היה המקח במטלטלין¹⁴ והוא דבר שאינו ניתן להתחלק, במקום שמקצת המקח מתבטל מחמת יוצא ונכנס אחר מעותיו, מתבטל כל המקח.

שצד אחד יכול לחזור יכול גם השני לחזור) מחלק שכנגד החוב, יכול המוכר לחזור גם מחלק שכנגד המעות, ואז מתבטל כל המקח, והמעות שביד המוכר הן כחוב עליו, ואם ירצה יתן לו מעות, ואם ירצה יתן לו קרקע מזיבורית כפי שער של עכשיו, אבל אם אין המוכר רוצה לבטל המקח הראשון והלוקח רוצה לחזור מהחלק שכנגד החוב, נשאר הדבר כמו שהיה שקנין חצי השדה קיים והחצי השני מתבטל, ונראה שגם בזה נותן לו חצי הכחוש שבשדה.

ובדעת השו"ע, שהוא לשון הרמב"ם, כתב הסמ"ע דס"ל כשיטת הרא"ש והטור, אבל הגר"א ס"ק יב כתב שלדעת הרמב"ם אף בלא חזרה בטל כל המקח, ולדעת הרא"ש והטור אינו מתבטל מאליו, ורק כשבא אחד מהם לחזור (וכתב בערוה"ש שיש נ"מ אם קידש הלוקח אשה בחלק שכנגד מעותיו, שלדעת הרמב"ם אינה מקודשת, ולדעת הרא"ש והטור מקודשת), ועי' בדבריו בס"ק טו. ומעתה לדעת הרא"ש והטור יש כאן בטול מקח על כל הקרקע, וכשמחזיר לו המוכר המעות, בין בחזרת מוכר בין בחזרת לוקח, מחזיר מדין בע"ח או מדין מזיק, וכשנותן לו קרקע אין זה מצד קיום המקח הראשון, ונותן לו כשער של עכשיו. ולדעת הר"ן, אם נותן לו קרקע כנגד המעות שנתן הרי זה מצד קיום המקח הראשון, ונותן לו כפי השער שפסקו, אלא שנותן הכחוש שבו, ולכן תמהו האחרונים על הגהת הרמ"א בדברי השו"ע שברישא בחזרת לוקח שנותן לו המוכר קרקע מזיבורית, הגיה הרמ"א שנותן לו כפי השער של עכשיו, ובסיפא בחזרת מוכר שנוטל מהיפה שבה, כתב הרמ"א כשער שפסקו, ובנתייה"מ סק"ו הגיה והחליף הגהות הרמ"א, שמפרש בפירוש הר"ן, ולכן ברישא גבי חזרת לוקח והמוכר רוצה לקיים המקח הראשון, נותן לו מזיבורית שבשדה זו כפי השער שפסקו, שהרי בתורת קיום המקח הראשון הוא, אבל בסיפא גבי חזרת מוכר ובא הלוקח לחזור מכל המקח, נותן לו מהיפה כשער של עכשיו, כדין גובינא או מזיק, אבל אה"נ אם רוצה המוכר לתת לו קרקע מדין קנין, נותן לו כשער שפסקו, אבל אז אינו נותן לו עידית, וכמ"ש לעיל בשיטת הר"ן, וכתב הנתייה"מ שהעיקר כדעת הר"ן, וכן משמע מדברי הגר"א שכן דעת רוב הפוסקים. ונראה ללמוד מכאן שבכל ביטול מקח מחמת מום או טעות, מתבטלת גם פסיקת השער, ואף אם מתרצים להחזיר המעות בחלק מהסחורה, נותן לו כשער של עכשיו, ובאופן שמדינא חלק המקח קיים, אם מתרצים שיתן לו דמים, הרי זה מדין דמי המקח כפי השער שפסקו, וכמו שנתבאר לעיל, ועי' חו"א הו"מ סימן יג.

¹¹ כשיטת הר"ן ושאר ראשונים, וכמו שנתבאר לעיל באריכות.

¹² דעת הרא"ש והטור, ולדעת הסמ"ע גם דעת השו"ע והרמב"ם כן.

¹³ רמ"א שם טז, ונראה דה"ה בקנין סודר, שאין קנין לחצאין, וסיים הרמ"א שאם התנה הכל לפי תנאו, ולכאורה כוונתו שאם התנה שיקנה בשטר כנגד מעותיו, קנה, אבל בנתייה"מ ס"ק יא פירש שאם התנה שיקנה בכסף לבד בלא שטר, קנה עכ"פ כנגד מעותיו, אף על פי שהשטר הוא על כל השדה.

¹⁴ שו"ע סימן קצ סעיף יז, כגון בעל חי (ואפילו בהמה כשרה אינה עומדת להחלק, שבהייה עומדת גם לחליבה או למלאכה, סמ"ע), לפי שאין מכריחים אותו להיות שותף עמו, אבל כשעומד להחלק קונה בו כנגד מעותיו כדין קרקע, אמנם בשו"ע כתב שבוה חלוק קרקע ממטלטלין, וכתב הסמ"ע שבקרקע אף כשאין בה דין חלוקה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. דאמר ליה בעל הבית זיל אוגר לי פועלים ואזל איהו

ואטעינהו... אי דאמר להו שגרנם עלי נתיב להו

מדידה

האומר לשלוחו¹⁵ לשכור לו פועל בשלוש מאות ליום, והלך ושכרו בארבע מאות, אם אמר השליח שדרך עלי, או אם שכרם סתם ואין הפועלים יודעים שאין המלאכה שלו¹⁶, הרי השליח נותן לו ארבע מאות כמו שהתנה עמו¹⁷.

קונה כנגד מעותיו, שראוי למכור למי שיש לו שדה בצדו, והמ"ז חולק, ומ"ש הראשונים החילוק בין קרקע למטלטלין אינו אלא משום שדרך קרקע להחלק, ועוד כתב שבמטלטלין אין יד החוזר על התחונה, אלא אם יש כדי לחלק נוטל כל אחד חלקו, ואם אין בו דין חלוקה בטל המקח לגמרי ומחזיר לו מעותיו, משא"כ בקרקע אף על פי שאין בה דין חלוקה, אם חוזר המוכר יד לוקח על העליונה שצריך לשלם לו כדין מוזיק, ונותן לו קרקע מעידית, אבל במטלטלין כל מילי מיטב הוא, ואה"נ אם הלוקח חוזר שזה דין מטלטלין לדין קרקע, וכתב הקצה"ח שדברי המ"ז הם אליבא דשו"ע שפסק כהר"ן שנותן לו מעידית שבה כדין מוזיק, אבל לשיטת הרא"ש והטור שנותן לו מעידית שבנכסיו, עדיף מדין מוזיק, שהרי יכול לכופו שיתן לו קרקע אפילו כשיש לו מעות (עי' לעיל), וא"כ אפשר דאע"ג דבעלמא כל מטלטלין מיטב הם, כאן אינו יכול לסלקו בשאר מטלטלין, וכתב ליישב סברת המ"ז דדוקא במקח קרקע יש מקום לומר שיכול הלוקח לתבוע קרקע, שהרי רצה לקנות קרקע, אבל במקח מטלטלין ודאי שאינו יכול לתבוע קרקע, והדרינן לכללא שבמטלטלין אין חילוק בין עידית לזיבורית, ויכול לסלקו בכסף או בשוה כסף, ובנה"מ העלה שיש חילוק בין קרקע למטלטלין, שבמטלטלין אף כשהמוכר רוצה לבטל המקח שכנגד החוב אין המוכר יכול לחזור גם משאר המקח, עיין שם, ועי' חו"א חו"מ סימן יג.

¹⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ שלב א

¹⁶ ש"ך שם ד, המאירי כתב בשם יש אומרים שכל בסתם חולכין למנהג המדינה, וכן יראה מלשון גדולי הפוסקים (הרי"ף).

¹⁷ בשו"ת בית יצחק (חו"מ סימן פא) דן בטעם חיוב השליח, שלכאורה קשה כיון ששינה בשליחות נימא שהשליחות בטלה ולא יתחייב לתת להם כלום, וע"כ כתב שהחיוב הוא מדין ערב, אלא שהוקשה לו שערב אינו משתעבד אלא במה שנחסר לזה, וכיון שיש נשכרים בג' וכ"ש כשיש רוב נשכרים בג' למה יתן ד', ותירץ עפ"י מ"ש החו"ד (סימן קע סק"ט) שהאומר להחזירו תן לפלוני תן הפיז זה בעשרה זהובים ואני ערב, אף על פי שאין החפץ שזה רק ה' נתחייב הערב בכל ה', משום שלדידה שזה עשרה, וכן במשכון שהחזיר על פיו, אף על פי שאין המשכון שזה כנגד כל החוב, חייב בכל החוב וע"כ מסיק הבי"צ שכל שיש נשכרים בד' או שהפועל הוא בעה"ב, חייב מדין ערב בד', אבל כשכולם נשכרים בג' אף על פי שאמר לו בד' אם לא הודיעו שהוא שליח חייב בד', אבל אם הודיעו, כיון שאינו חייב אלא מדין ערב, אינו יכול לומר לדידי שזה ד' משום שכנגד דינר רביעי הו"ל כערב שלא בשעת מתן מעות, כמ"ש הש"ך ביו"ד (סימן קע). עוד כתב הבית יצחק שאפילו אמר הפועל בפירוש לשליח שאף שאמר לך בעה"ב בג' ותוכל לשכור בג' איני רוצה בפחות מד' ואיני מכיר רק אותך, אם אינם נשכרים ביותר מג' אינו חייב בסלע רביעי מדין ערב, ונראה בטעם הדבר, שכיון שידוע הפועל שהשכר משתלם ע"י הבעלים, היה צריך להתנות כן עמו ולא עם השליח. ועפ"י דברי הבית יצחק נראה שאף בבעה"ב עצמו שאמר להם בד' ויש נשכרים בג', אם חזר בו לפני התחלת המלאכה, אף על פי שאינם מוצאים להשכיר עצמם עתה, יכול לפחות משכרם ואינו חייב ביותר מג'. פתחי חושן חלק ד פרק ח הערה כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אלא שנחלקו הפוסקים כמה חוזר ונוטל השליח מבעל הבית, שיש אומרים¹⁸ שאינו נוטל אלא שלוש מאות כמו שצוהו בעל הבית לשכור, ואפילו אין פועלים נשכרים רק בד' בארבע מאות וגם המלאכה שזה ארבע מאות ונמצא שההנהו ארבע מאות¹⁹. ויש אומרים²⁰ שאם כל הפועלים נשכרים בארבע מאות נוטל ממנו ארבע מאות²¹, ובכל אופן אינו נוטל יותר ממה שנותן לפועל²².

ולפיכך ראובן²³ שנתן לשמעון בגד לתקן וקצץ עמו שכרו, ושמעון מסרו ללוי ונתן לו פחות, חייב להחזיר המותר לראובן, שלא קצץ עמו אלא כשיעשה בעצמו, אבל אינו יכול לעשות סחורה בבגדו של חברו.

ד. השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חברו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו

¹⁸ שו"ע שם כהר"ף והרא"ש לא הזכירו בסוגיין אלא שחוזר ונוטל ממנו ג', ודייק הב"י מדבריהם, וכן מדברי הרמב"ם, שלעולם אינו נוטל מבעה"ב יותר ממה שאמר לו, והיינו ג', שלא היה לו לשכור ביותר ממה שאמר לו ולומר שכרכם עלי, וכיון ששינה בשליחותו ונקט שכירות עליו איהו דאפסיד אנפשיה. ולדבריהם מ"ש בברייתא חוזר ונוטל מה שההנהו, היינו כפי שהתנה עמו

¹⁹ חי' רע"א שם בשם ריטב"א

²⁰ רמ"א וכן הסכימו הב"ח והסמ"ע והש"ך והגר"א, ובשם הרמ"ה כתב הטור בהך דחוזר ונוטל מבעה"ב דוקא עד ארבע, אבל יותר אינו נוטל ואפילו המלאכה שזה יותר, שלא יהא עושה סחורה בפרתו של זה, ומשמע שעב"פ נוטל יותר מג' לפעמים, כגון שאין פועלים נשכרים בג', או אפילו יש נשכרים בג', אם מלאכתו של זה שזה יותר ונמצא שההנהו יותר, נוטל מה שההנהו, וכן משמע ברש"י ובדרכי משה כתב שאפשר שגם הר"ף והרא"ש סוברים כרש"י והרמ"ה שנוטל מה שההנהו, ומה שלא הזכירו בדבריהם רק שנוטל ג' משום דאיירי כשיש נשכרים בג' אבל אם אין נשכרים אלא ביותר, אה"נ שנוטל יותר.

²¹ מדברי הפוסקים בשיטת הרמ"ה נראה שה"ה כשיש פועלים נשכרים בג' אלא שמלאכתו של זה שזה ד' נוטל מבעה"ב ד', ואילו הרמ"א השמיט פרט זה, ולא מצאתי מעם לכך, ואפשר דס"ל להרמ"א שעב"פ מועיל בזה גילוי דעת בעה"ב שיכול לומר שהיה יכול למצוא פועל אחר שהיה עושה מלאכה שזה ד' בג', ונמצא שלא ההנהו יותר. פתחי חושן שם הערה כח

²² שאין השליח עושה סחורה להרויח בפעולת הפועל. ובד"מ הוסיף שאע"פ שיכול השליח להפסיד אינו יכול להרויח, וכעין זה כתב בדרישה, וכונתם דכיון שהוא שליח אינו יכול להרויח על השבון בעה"ב או הפועל, במנחת פתים (סימן שלב סעף א) בשם שו"ת מבי"ט (ח"ג סימן רב),

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

השוכר²⁴ את הפועל לעשות מלאכה בשלו, והראהו לעשות בשל חבירו²⁵, חייב השוכר לשלם לפועל כפי שהתנה עמו, כיון ששכרו לעשות בשלו, ואפילו לא אמר בפירוש שכרך עלי, והשוכר חוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו²⁶.

ה. דאמר להו שכרכם על בעל הבית ... כיון דאמרת לן

בארבעה טרחינן ועבדינן לך עבידתא שפירתא

אמר השליח²⁷ לפועל שכרך על בעל הבית²⁸, כיון ששינה השליח מדברי בעל הבית הרי שליחותו בטלה, וכאילו עשה המלאכה בלא קציצת שכר, ונוטל הפועל מבעל הבית כפחות שבשכירות²⁹, או כמנהג המדינה, שאם

²⁴ שו"ע ונו"כ שלו א

²⁵ וכתב בשו"ת הת"ס (ח"מ סימן קעו) במי שאמר למוהל שיש לו בן למול והלך למקום פלוני ונמצא שהיתל בו, שחייב לתת לו שכרו משלם, דגם כששכרו למלאכה ונמצא שאין לו חייב בשכרו, אלא שחז"ל לא דיברו ברשיעי,

²⁶ ואם אמר לו שכרך על בעה"ב, משמע כאן ובפרק המקבל (דף קיא ע"א) שנוטל שכר מבעה"ב, אלא שאפשר דהיינו דוקא כשאמר בן ברשות בעה"ב שאמר לו לשכור פועלים, ולכן כשאמר לו שכרך על בעה"ב חזר חיובו עליו, ואין לו על השוכר כלום, אבל כשלא אמר לו בעה"ב לשכור, מה יועיל כשאומר שכרך על בעה"ב שלא מדעתו, וכיון שהוא שכרו, אם לא ירצה בעה"ב, או שאין לו לשלם, חוזר על השוכר, או אפשר דכיון שאמר שהוא של חבירו ושכרו עליו, סבר וקיבל לפטור את השוכר, ואף על פי שהטעהו אין לו על השוכר כלום. ועוד יש להסתפק כשבא הפועל לתבוע מבעה"ב כמה נוטל ממנו, אם כפי שזה שכרו או כפי מה שההנהו, וכן יש להסתפק אם יכול הפועל לתבוע מבעה"ב, שמסברא נראה שגם הפועל דינו כיוורד לשדה חבירו. פתחי חושן שם הערה עט

²⁷ שו"ע ונו"כ שלב א

²⁸ בשו"ת בית יצחק (ח"מ סימן פא) דן במה שאומר השליח שכרכם עלי או על בעה"ב, אם הכוונה שאומר אני שוכר אתכם עבורי ואני אשלם זה נקרא שכרכם עלי, אבל אם אמר אני שוכר אתכם עבור בעה"ב והוא ישלם לכם, זה בכלל שכרכם על בעה"ב, או אף כשאמר ששוכר עבור בעה"ב ואני אשלם מיקרי שכרכם עלי. ומדייק מדברי הגמרא שמקשה אי דאמר שכרכם עלי נתיב להו מדידיה דתניא השוכר את הפועל וכו', ואי ס"ד דמיירי שהודיע שהוא שליח, מאי קושיא, דילמא שאני התם שלא הודיע שהוא שליח ולכן חייב בשכרם. ובש"מ כתב במה שתירצו בגמרא דאמר שכרכם על בעה"ב פירוש שהודיעם שהוא שליח, ומשמע שבאמר שכרכם עלי היינו שלא הודיעם שהוא שליח, וכתב הבי"צ לפרש בכונת הש"מ שהוקשה לו למה הוצרך לומר כלל שכרכם על בעה"ב, הרי אף בשכרם סתם והודיע שהוא שליח פטור מהסלע הרביעי, וע"כ הוצרך לפרש שגם כונת הגמרא כן הוא, שאם הודיע שהוא שליח ה"ז כאומר שכרכם על בעה"ב. ועיין עוד פתחי חושן שם הערה לב.

²⁹ וכתב הש"ך (סק"ה) בטעם שנותן לו הפחות משום דדעתיה דאיניש אתרעא זילא, ועלייהו רמיא לגלויי לבעה"ב דלא מתגרי אלא בד', והוא מלשון הרי"ף. ולכאורה צ"ע למה עלייהו לגלויי יותר מעל בעה"ב, הרי לא עלה על דעתם שהשליח משנה מדעת בעה"ב. ועיי' שו"ת רשד"ם (ח"מ סימן שלה), וצ"ע. ועכ"פ נלענ"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כולם נשכרים בארבע מאות נותן להם בארבע מאות, ואם יש נשכרים בשלוש מאות ויש בארבע מאות נותן להם שלוש מאות³⁰, ומכל מקום יש לו על השליח תרעומת³¹.

עשה הפועל³² מלאכה יפה³³ וניכרת ששוה ארבע מאות, אף על פי ששאר פועלים נשכרים בשלוש מאות, נוטל מבעל הבית ארבע מאות³⁴.

ו. דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ודקאמרת סבור וקביל דאמרי ליה לית לך אל תמנע טוב מבעליו

אמר לשליח³⁵ לשכור פועל בארבע מאות ושכרו השליח בשלוש מאות, בין שאמר לו שכרך עלי ובין שאמר לו שכרך על בעל הבית, אינו נותן לו אלא שלוש מאות³⁶ אף על פי שמלאכתו ניכרת ששוה ארבע מאות, ויש לפועל

שאם הודיעו לבעה"ב שהשליח פסק עמהם בד' ושתק, צריך ליתן להם ד'. פתחי חושן שם הערה לא, עוד כתב הש"ך עפ"י הגמרא, שאפילו הפועל הוא בעה"ב (דהיינו שאין דרכו להשכיר עצמו כפועל אצל אחרים), ויש סברא לומר שלולא היה אומר לו בד' לא היה מתרצה כלל להשכיר עצמו, אפ"ה אינו נותן לו אלא ג', ואפילו יש פועלים נשכרים בד', אלא שלענין זה שונה משאר פועל שאפילו כולם נשכרים בג' יש לו עליו תרעומת.
³⁰ וכתב בשטמ"ק בשם הרמ"ך שאם רובן נשכרין בד' ומיעוטן בג' נותן להם ד' (ועי' שטמ"ק בשם הריטב"א), ולא הובא דיעה זו באחרונים. ובחידושי צמח צדק (לפרק האומנין) כתב להסביר דעת הרמ"ך שהפועלים נוטלין מבעה"ב מה שההנו אותו, וכיון שרוב נוטלין ד' ה"ז בכלל מה שההנהו, ומדברי הב"י משמע שגם במה שההנהו היינו דוקא כשכולם נשכרים בד', וכן משמע לשון הרמ"א, וכמו שדייק הצ"צ גופיה בדבריו.
³¹ כיון שיש פועלים נשכרים בד' והיו יכולים למרוח ולמצוא מי שיתן להם ד'. אבל אם כולם נשכרים בג', אפילו תרעומת אין לו. ואם אין דרכו של פועל להשכיר עצמו, גם בזה יש לו תרעומת.
³² שו"ע ונו"כ שם

³³ לאפוקי בשאין המלאכה ניכרת ואי אפשר לשער אם מלאכתו שוה יותר משל שאר פועלים,
³⁴ כיון שהבטיח להם ד' יכול לומר אילו לא היית מבטיח לי כן לא הייתי מתאמץ לעשות מלאכה השוה ד', וכתב הש"ך (סק"ח) שמ"מ יש נשכרים בד' למלאכה יפה, ועי' כנה"ג ומנחת פתים. וכתב בערוה"ש שאפילו אמר להם שכרכם עלי נוטל השליח מבעה"ב ד', ואפילו לדעת הפוסקים שלעולם אינו נותן אלא כמו שצוה בעה"ב, היינו כשלא עשו מלאכה יפה יותר משאר פועלים, אבל במלאכה יפה נותן כפי ששוה המלאכה, עיין שם ודוקא באופן זה שהשליח הטעה אותו ואמר לו בארבעה, אבל בסתם שוכר פועל בפירוש בג' אינו יכול לתבוע תוספת עבור מה שעשה מלאכה יפה, וכ"כ בכנה"ג (הנהב"י אות א),
³⁵ שו"ע ונו"כ שלב ב

³⁶ ומשמע שאפילו כל הפועלים נשכרים בד' משום דסבור וקביל, ואף על פי ששינה השליח משליחותו, לא אמרינן שנתבטלה קציצתו וה"ז כאילו לא קציץ, וממילא ימלו כמנהג או כפחות שבפועלים, ונראה הטעם עפ"י דברי המאירי שכתב שכך דינו של שליח להשתדל לתועלת המשלה בכל מה שאפשר לו, וכוונתו ששליח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תרעומת על השליח, דכיון שבעה"ב אמר לו לשכור בארבע מאות לא היה לו למנוע מהם הטובה³⁷ ולשכרם בשלוש מאות, וכמ"ש (משלי ג פסוק כז) אל תמנע טוב מבעד לך.

ז. בעל הבית בתלתא ואזל איהו א"ל בארבעה ואמרי ליה כמו שאמר בעל... אמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ואמרי כמה שאמר בעל הבית מאי

אמר לשליח³⁸ לשכור פועל בארבע מאות ושכרו השליח בשלוש מאות, גם אם חזר הפועל ואמר הריני מסכים כפי שאמר בעל הבית, ואין אומרים בכל אלו כיון שאמר הריני כמו שאמר בעה"ב והרי בעה"ב אמר בשלוש מאות וא"כ אפילו מלאכתם שוה יותר לא יתן להם אלא שלוש מאות קמ"ל שלא נתכוונו אלא שאם בעה"ב אמר יותר מהשליח הם רוצים כפי שאמר בעה"ב, אבל לא לגרוע מדברי השליח, וחזר דינם כמו שלא אמרו.

ותלוי אם אמר שכרכם עלי שמשלם ארבע מאות ואם אמר שכרכם על בעל הבית ונוטלים כמנהג כנוזר, ואם עשה הפועל³⁹ מלאכה יפה וניכרת ששוה ארבע מאות, אף על פי ששאר פועלים נשכרים בשלוש מאות, נוטל מבעל הבית ארבע מאות.

שנינה לתועלת המשלח לא נתבטלה שליחותו, וכיון שנתרצו לשליח בנ' אינם נוטלים יותר. והמאירי כתב כן לענין שאין השליח נוטל מבעה"ב כלום (וכ"כ הש"ך סק"י מדעת עצמו), וכשם שהעושה שליח לקנות הפז' בד' וקנאו בנ' שהמקח קיים ואין לשליח בריוח כלום

³⁷ אף על פי שהוא שלוהו של בעה"ב ועליו להשתדל לטובתו, כתב במלא הרועים שכיון שנתרצה בעה"ב לתת אין לשליח למנוע מהם הטובה ואין לו לקפח זכותם של אחרים משום כך, אבל כשאין מלאכתם שוה ד' ואינו גורע מזכותם, הרי ודאי שמוטל עליו להשתדל לטובת בעה"ב. ובנה"מ (סוף סק"ג) כתב שאף מה שאמר בעה"ב בד' לא נתכוין שישכור בד' אלא שנתן לו רשות שאם לא ימצא לשכור בפחות ישכור בד', ולדבריו צ"ע אמאי יש להם עליו תרעומת.

³⁸ שו"ע ונו"כ שלב ב

³⁹ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אמר לשליח⁴⁰ לשכור פועל בארבע מאות ושכרו השליח בשלוש מאות, אם חזר הפועל ואמר הריני מסכים כפי שאמר בעל הבית, הדבר בספק⁴¹.

ח. הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר

הילך כמה שאמרה ... אפילו הגיע גט לידה אינה

מגורשת

כבר התבאר במסכת גיטין דף סב: ששליח שעשאתו האשה⁴² להביא לה גטה, ובא לבעל ואמר אשתך עשאתני שליח לקבל לה גיטה, והבעל אמר הילך הגט כמו שאמרה היא, אפילו הגיע הגט לידה אינה מגורשת, שהרי השליח עקר שליחותו ממה שנתרצה להיות לה שליח להובאה, מפני שיש בו טורח יותר שהרי צריך להגיע הגט לידה מה שאין כן בשליח לקבלה, והבעל גם כן לא עשאו אלא שליח להולכה כיון שאמר לו הילך כמו שאמרה היא⁴³, והוא לא קבלו אלא בתורת שליח לקבלה כמו שאמר, נמצא שאין כאן שליחות כלל. ואפילו נמלך אחר שבא הגט לידו להוליכו לה אינו כלום, כיון שלא בא לידו בתורת שליחות להולכה.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שלב ב

⁴¹ בשו"ע שם ד כתב שאין להם אלא ג' משום דסבור וקיבלו, וכתבו הסמ"ע והש"ך שהוא בעיא דלא איפשיטא אם נתכוונו בכך שלא לסמוך על דברי השליח אלא על דברי בעה"ב, וכיון שאמר ד' יטלו ד', או נתכוונו גם לדברי השליח שאמר בג', ומאחר דלא איפשיטא אזלינן לקולא למוחזק ואין מוציאין מידו. וכתב הש"ך שלדעת הפוסקים שגם בבעיא דלא איפשיטא מהני תפיסה, אם תפס הפועל אין מוציאין מידו, וכתב עוד הש"ך שאפילו כשאין מלאכתם שוה ד' הוא בכלל הספק, ואפשר שאפילו כולם נשכרים בג' שייך לומר שסמכו על דברי בעה"ב שאמר ד' וגם זה בכלל הספק. ובמ"ש הש"ך שם דמהני תפיסת הפועל, כתב באמרי בינה (דיני דיינים סימן מב) שמסתימת לשון הרמב"ם והשו"ע משמע שאין להם אלא ג' מן הדין ולא מצד ספק, שהיובם של הפועלים לעשות הפעולה הוא ברור, והיובם של בעה"ב בכמה הוא בספק, והוי כבירור גמור ולא מהני תפיסה.

⁴² שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמ ח

⁴³ שאותה אמירה שאומר הרי כמו שאמרה בדבר זה אין עליו שם שליחות כלל ממנו לגמרי אלא רצונו לומר איני מכנים עצמי בזה ואיני מבטל דבריה וכ"כ הרמב"ם וז"ל כלומר איני עוקר שליחותך אלא בין שעשתה אותך שליח קבלה או שליח הבאה הרי היא כמו שאמרה עכ"ל וא"כ שעיקר השליחות תלוי בה ובאמת נתבטל השליחות שלה כיון שעקר השליח שליחותו הכי אמרינן בגמ' דאמר כן רב אשי. ט"ז שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ודוקא שאמר לו הבעל הילך כמו שאמרה היא, אבל אם לא אמר כמו שאמרה היא אלא אמר לו הולך או זכה לה, ודאי עתה עשאו שליח להולכה⁴⁴, והשליח גם אדעתא דהכי קבלו וכשיגיע הגט לידה מתגרשת.

דף עו:

ט. התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אומר הילך כמו ... משהגיע גט לידה מגורשת ... משום דעקר שליח לשליחותיה לגמרי דאמר ליה שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא

עוד התבאר שם דף סג. שכשם שהאשה⁴⁵ יכולה לעשות שליח לקבלה כמו כן יכולה לעשות שליח להובאה שתאמר להשליח הבא לי גיטי ודינו כדין שליח להולכה של הבעל שאינו גט עד שיגיע לידה⁴⁶.

לפיכך אם עשאתו האשה⁴⁷ שליח לקבלה, ובא לבעל ואמר אשתך עשאתני שליח לקבל לה גיטה, והבעל אמר הילך הגט כמו שאמרה היא, הרי היא מגורשת מיד שיבא הגט לידו שהרי הוא שליח קבלה.

אך אם⁴⁸ אמר השליח אשתך עשאתני שליח להובאה, ואמר לו הבעל הילך כמו שאמרה היא, הרי נתרצה השליח להיות שליח הולכה שהרי שליח

⁴⁴ הטעם בזה דהוא אינו משגיח כלל בשליחות שעשתה היא מדאמר היא לשון שליחות דהיינו בהולך הוא פשיטא שהוא עשאה מעצמו שליח להולכה ואפילו אומר זכה שהוא לשון קבלה אין אנו אומרים שסמך על דברי השליח שאמר לו בשביל האשה שליחות קבלה דאין אומרים כן אלא אם לא אמר הוא כלל לשון שליחות אז לא הוה גט אבל כל שאומר הוא לשון שליח אמרינן דשליח להולכה עשאו ובלשון זכי נכלל ג"כ הולכה ובגמ' הזכירו בזה גם אם אומר התקבל לה דמהני לכשיגיע לידה דהתקבל והולך קאמר והוה כאן כאלו לא שלחה כלל דמהני אומר התקבל. ט"ז שם י

⁴⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמ"ה

⁴⁶ ואין לשאול ממי"נ אם שלוחה כמותה תתגרש בקבלתו ואם אינו כמותה איך מתגרשת הא אינו לא שלוחה ולא שלוחה דבשלמא אם באמת עושיהו הבעל לשלוחו להולכה אשת איש אבל אם אומר הבעל שאין רצונו בשליחותו שיהא שלוחו אלא שלוחה איך מתגרשת דבאמת הוא שלוחו של האשה אלא שאין רצונה שיחול הגט בשעת קבלתו אלא בשעת קבלתה. ערוך השולחן אבן העזר סימן קמ סעיף יא

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם קמ"ה

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הובאה הרי הוא כשליח הולכה⁴⁹, והבעל הסכים לעשותו כך, ומכיון שהגיע הגט לידה מגורשת.

אולם מסופקים אנו בכונת הבעל, האם רצונו לומר הילך הגט כמו שאמרה ואפילו אמרה היא התקבל יהא גט, מפני שלא האמין לדברי השליח שאמר להובאה עשאתו, או נאמר שמא הבעל האמין לשליח שאמר שהאשה אמרה לו להובאה, שהרי לא ידע מה שאמרה היא⁵⁰. לפיכך אינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה, וכל זמן שלא הגיע הגט לידה הוא ספק מגורשת, ואם נשרף הגט או נאבד, ולא הגיע לידה, נשארה ספק מגורשת.

אך אם עשאתו האשה שליח להובאה, הרי לא מינתה אותו לשליח קבלה, ולפיכך אם אמר השליח אשתך עשאתני שליח להובאה, ואמר לו הבעל הילך כמו שאמרה היא, משהגיע הגט לידה הרי היא מגורשת ככל שליח הובאה והולכה.

אך אם אמר אשתך⁵¹ עשאתני שליח לקבל לה גיטה, והבעל אמר הילך הגט כמו שאמרה היא אפילו הגיע הגט לידה אינה מגורשת כמו שהתבאר לעיל דף סב: שהרי השליח עקר שליחותו שהרי על ידי האשה מונה לשליח הולכה שיש בו טרחא גדולה שהרי צריך להביא הגט לידה, ועתה אמר לבעל שהוא שליח קבלה וא"כ עקר את מינוי השליחות של האשה וחזר בו שהרי שליח קבלה אינו טירחא כיון שאינו צריך לבהיא את הגט לידה. אולם גם שליחו של הבעל אינו, שהרי הבעל גם כן לא עשאו שליח להולכה, כיון שאמר לו הילך כמו שאמרה היא⁵², והשליח לא קבלו אלא בתורת שליח לקבלה כמו שאמר, נמצא שאין כאן שליחות כלל.

⁴⁹ ולא אמרינן הכא שעקר השליח שליחותו, אלא אדרבה נתרצה אפילו בטרחא יתירא להיות שליח אפילו להובאה שהא כהולכה, וכל שכן שיקיים שליחותה שעשאתו שליח לקבלה, שהרי אי אפשר הולכה בלא קבלה.

⁵⁰ ולא נתנו לשליח אלא על דעת להיות שליח להולכה, ואף על פי שאמר כמו שאמרה היא, מכל מקום כמו שאמרה היא לפי דבריך קאמר ולהולכה.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵² שאותה אמירה שאומר הרי כמו שאמרה בדבר זה אין עליו שם שליחות כלל ממנו לגמרי אלא רצונו לומר איני מכניס עצמי בזה ואיני מבטל דבריה וכ"כ הרמב"ם וז"ל כלומר איני עוקר שליחותך אלא בין שעשתה אותך שליח קבלה או שליח הבאה הרי היא כמו שאמרה עכ"ל וא"כ שעיקר השליחות תלוי בה ובאמת נתבטל

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ת"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

י. השוכר את האומנין והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעה אותן אין להם זה על זה אלא תרעומת

כבר התבאר לעיל דף עה: ששכירות פועל לענין חזרה⁵³, שאין שניהם יכולים לחזור כי אם באופנים שיתבארו להלן, נקנה⁵⁴ בכסף⁵⁵ ובשטר, וכן בקנין סודר⁵⁶, ויש אומרים⁵⁷ שהוא הדין אם משך בעל הבית כלי האומנות של הפועל, הרי זה בקנין על שכירות הפועל.

השוכר את הפועל⁵⁸ ורצה הפועל לחזור, יכול לחזור אפילו לאחר שהתחיל במלאכה, אבל יש לבעל הבית עליו תרעומת⁵⁹.

השליחות שלה כיון שעקר השליח שליחותו הכי אמרינן בגמ' דאמר כן רב אשי. מ"ז שם מ, וכן משמע בלבוש שם.

⁵³ כתב בהגהת סמ"ע (סימן שמו סק"ב) דאע"ג דשכירות אינה נפקעת בדיבור בעלמא (, שכירות פועלים שאני, והיינו שא"צ קנין חוזר, והביא ראיה מהא דסימן שלג (סוף סעיף ח) באמר לפועל לך מעמדי, וכן לענין קביעת השכר ושאר תנאי השכירות, ונראה דעת רוב הפוסקים שפועל אין גופו קנוי, עי' שו"ת בית שלמה (סימן סא)

⁵⁴ נה"מ (סימן שלג סק"א), שאדם דומה לקרקע, וכשם שקרקע נקנה בכסף ובשטר, ה"ה אדם (והש"ך (סימן שלג סוף ס"ק כה) כתב שנקנה גם בחזקה כעבד, וכתב החו"א (ב"ק סימן כג סק"ז) דחזקה לאו דוקא שהרי עבד עברי אינו נקנה בחזקה, ועי' ש"ך (סימן צה ס"ק יח) שהעלה שגם עבד עברי דינו כקרקע,

⁵⁵ וקנין כסף היינו שהקדים לו בעה"ב שכרו, מיהו אפילו לא נתן לו אלא פרוטה אחת קנאו

⁵⁶ ש"ך (סימן שלג סק"ד)

⁵⁷ רמ"א סימן שלג סעיף א והסכים עמו הש"ך (סק"ב)

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שלג ג

⁵⁹ משום הטורח, וה"נ צריך בעה"ב למרוח אחר פועל אחר, ולפי"ז כשאין טורח, אף תרעומת אין לו, מיהו בשו"ע (סעיף ז) משמע שיש דין תרעומת אף כשאין טורח,

ובמשמרת שלום (לסימן קעו אות מד) כתב בשם הנ"י (ריש פ' השואל) שפועל החוזר יש בו משום שארית ישראל לא יעשו עולה, ולכן אמרינן התם בעלים באמירה, וכ"כ בשו"ת הת"ס (ח"מ סימן קכב). וכתב המשמרת שלום עפ"י דברי המהרש"ל בתשובה שהביא הט"ז ביו"ד (סימן קסט ס"ק יט) שאם הפועל עני ונדרחק לא שייך ביה משום לא יעשו עולה. ויש לעיין לדעת הפוסקים להלן שבבעה"ב החוזר יש בו משום מחוסר אמנה, אם גם בפועל הדין כן. בשו"ת חקרי לב (מהדו"ב ח"מ סימן לח) מסתפק בפועל ששוכר לב' מלאכות וחזר בו מאחת, אם יכול בעה"ב לחזור בו מהאחרת, ולא הכריע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

השוכר⁶⁰ את הפועל בדיבור בלבד וחזר בו בעל הבית⁶¹ (השוכר) קודם שהתחיל הפועל במלאכה, אם מוצא הפועל עתה בקלות להשתכר במקום אחר באותו סכום, אין לו על בעל הבית אפילו תרעומת, ויש אומרים⁶² שמ"מ יש בו משום מחוסר אמנה, ויש אומרים שאם הפועל הוא עני יש בזה גם משום נדר ואינו יכול לחזור.

אין הפועל⁶³ מוצא עתה להשתכר אלא בטורח⁶⁴, יש לו על בעל הבית תרעומת⁶⁵.

דבר מצוי מאד⁶⁶ שלפעמים מזמינים ביקור אצל רופא או עו"ד וכיוצא בזה, אפילו ע"י טלפון דהוי כאמירה, ולפעמים חייב לשלם לו אם לא ילך כגון שבגללו לא הזמין אחר לביקורולכן יש להזהר שאם רוצה לחזור יודיע לו בהקדם אולי ימצא עוד אחר במקומו. וקשה מאד לברר אם היה יכול למצוא אחר או לא, ולכן בדיעבד טוב להתפשר.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שלג א כתב, השוכר את הפועלים והטעו את בעה"ב (שחזרו בהם) או בעה"ב הטעה אותם, אין להם זע"ז אלא תרעומת, והיינו באופן שלא עשו קנין אלא בדיבור בעלמא, כמ"ש להלן, וכתב הש"ך בשם הראשונים שהתרעומת היא מפני הטורח שיש להם עתה למצוא מקום אחר להשתכר, אבל כשאין טורח אין תרעומת

⁶¹ ואם שלח להודיע ע"י שליח ופשע השליח ולא הודיע לפועל שחזר בו, נראה שאין בעה"ב נפטר מחיובו, וגם מהשליח אפשר שאינו יכול לתבוע שאינו אלא גרמא, אא"כ לדעת הנה"מ בדין שליח בשכר שהייב גם במניעת הריוח, ובשו"ת מהרי"ל דיסקין (פסקים אות רכב) כתב במי ששכר פועל לילך למקום פלוני ושלח אחריו שליח להחזירו, ופשע השליח ולא מסר לו, שהייב בעה"ב בשכרו, ועיי"ש שהדברים צ"ע. פתחי חושן חלק ד פרק י הערה ג

⁶² סמ"ע שם (סק"א) לדעת הרמ"א (בסימן רד סעיף יא). ובערוה"ש כתב שאם נתחדש לבעה"ב דבר בעסקיו ולא הוצרך למלאכה, או שנודע לו שאין פועל זה עושה המלאכה כראוי אין לו עליו תרעומת ולא מחוסר אמנה, וכן אם חזר הפועל מחמת איזה התחדשות אצלו, ומשמע שאם חזר ללא תועלת לכו"ע יש משום מחוסר אמנה, ובמקום שאין דין תרעומת ולא משום מחוסר אמנה לכאורה נראה שמותר לכתחלה לחזור.

⁶³ שו"ע ונו"כ שם
⁶⁴ ולא נתברר שיעור טורח מהו. ובקצה"ח (סק"א) משמע שאף כשיש לפועל טורח, אם יש לבעה"ב סיבה גדולה שבגללה חוזר, אין דין תרעומת.

⁶⁵ ובעיקר דין תרעומת משמע מדברי הפוסקים שאין בזה שום משמעות חיוב, ובתפארת ישראל מדייק מלשון המשנה שאמרו אין לו עליו אלא תרעומת, שאפילו לצאת ידי שמים אין בו חיוב, והש"ך (סוף סק"א) כתב ג"כ שעיקר הנ"מ בדין תרעומת הוא לענין אם רצה בעה"ב לחזור ופיסוהו פועלים, כמ"ש הרמ"א (סימן שלב סעיף ה).

⁶⁶ פתחי חושן שם הערה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

הפועל שמאחר לבא בשעה היעודה למלאכה, והלך בעה"ב ושכר פועל אחר, מסברא נראה שאין אפילו דין תרעומת, ובפרט כשהוא מסופק אם ואימתי יבא, ומ"מ נראה שאם איחר באמצע זמן השכירות, אינו יכול לסלקו, אלא כדין פועל המתרשל⁶⁷.

והדבר מצוי כשמזמינים מונית⁶⁸, ונאמר לו שיקח כמה דקות ונהג המונית מאחר, יש לדון אם ועד מתי חייב להמתין מליקח מונית אחרת, ונראה שאם אין הזמן דחוק יש להמתין זמן סביר, וקשה להגדירו, ואם הזמן דחוק אין עליו להמתין יותר ממה שאמר, ורצוי שיודיע מיד בטלפון שהזמן דחוק לו.

**יא. במה דברים אמורים שלא הלכנו אבל הלכנו ... ולא מצאו
... נותן להז שכרן משלם אבל אינו דומה הבא טעון לבא
ריקן עושה מלאכה ליושב ובטל**

במקרה הנזכר שחזר בו בעל הבית אם אינו מוצא עתה הפועל להשתכר כלל⁶⁹, וגם בשעה ששכרו לא היה מוצא להשתכר אצל אחר, אין לו על בעל הבית תביעת ממון, אבל אם בשעה ששכרו היה מוצא להשכיר עצמו ועתה

⁶⁷ ואפשר שאף לאחר קנין יכול לחזור, דהוי כקנין בטעות, ועוד שגם הזמן הוא חלק מתנאי השכירות, וכשאיחר הרי נתבטל התנאי והשכירות. פתחי חושן שם הערה ה
⁶⁸ ונראה שכך יש לדון לאורך ניסא שהמזמין מונית ואיחר מלבא והנהג לא המתין לו, שאם איחר יותר מהרגיל ולא יצא להודיע על האיחור, חייב לשלם, ואם הזמין נסיעה הלוך ושוב עם המתנה, ובתום זמן המתנה איחר והנהג נסע חזרה ריק חייב לשלם לו כל השכר, דומיא דספינה שפרקה בחצי הדרך. פתחי חושן שם
⁶⁹ שו"ע ונו"כ שלג ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אינו מוצא, אף על פי שלא התחיל במלאכה, חייב⁷⁰ בעל הבית לשלם לו שכרו⁷¹, אבל אינו נותן לו אלא כפועל בטל⁷².

אם מוצא⁷³ להשכיר עצמו בפחות ממה ששכרו זה, נותן לו ההפרש⁷⁴.

⁷⁰ דעת התוס' שאם אין מוצאין עתה להשתכר חייב בעה"ב מדינא דגרמי, כיון שעל ידו נתבטל אותו יום, וכ"כ הרא"ש, ואף הרמב"ן כתב שבעה"ב חייב, אלא שלא הזכיר דינא דגרמי כי אם דין דבר האבוד, שכשם שפועל החוזר בדבר האבוד חייב להשלים לבעה"ב הפסדו, ה"נ חייב בעה"ב להשלים לפועל בדבר האבוד והקצה"ח (שם סק"ב) הקשה בשם בנו לסברת התוס' שמחייבים מדינא דגרמי, הא לא עדיף ממבטל כיסו של חבירו דפטור. ותירץ דשאני מבטל כים, וכן בשאר ממונו דקו"ל אין שבת בבחמה וכלים, משא"כ באדם שיש דין שבת, כגון שסגרו בחדר, ולשיטה זו גם בגרמי דשבת חייב. ובשער משפט (סימן סא סק"ב) עמד בכמה דברים שהעיר הקצה"ח, ונשאר בתימה למה יתחייב בגרמי דשבת, עיין שם. ובנה"מ (סק"ג) כתב שכל עיקר חיוב בעה"ב לפועלים אינו אלא מכה תקנת ואומדנא דחז"ל, ועל תקנת חז"ל אין להקשות כלל, דהא במכירה כה"ג שחזר בו הלוקח והפסיד המוכר לא מצינו שיהא חייב (עי' שו"ת פמ"א ח"א סימן פב שמחייב גם במכירה בכעין זה, ועי' ערך ש"י סימן שלג סעיף ח), ואף מ"ש התוס' שהייב מדינא דגרמי, ע"כ לאו גרמי ממש הוא, שהרי אף בהדקיה באדרונא חצי היום, אף שע"י כך אינו מוצא להשתכר עוד בשאר היום, לא מצינו שיהא חייב בשכרו לכל היום, אלא ע"כ שתקנת חז"ל כך היתה.

⁷¹ וכתב במנחת פתים (סימן שלג סעיף א) שאע"פ שבלא התחילו במלאכה דין קבלן ופועל שווים לענין חזרה, מ"מ לענין שיתחייב לשלם מפני שאין מוצאים עתה להשתכר לא שייך לחייבו בקבלן, שהרי קבלן אינו קשור לזמן מסוים, והיה יכול לקבל עוד קבלנות, עיין שם.

⁷² ולא כמה שהיו יכולים להשתכר, וכתב הט"ז ששיעור פועל בטל הוא מחצית משכר פעולה, אבל בתשובת הרשב"א (ח"א סימן תתקפז) לא משמע כן, שכתב שם במי ששכר צורף או צבע ששכירותם רבה וחזר בעה"ב שנותן להם כפי הרווחת צורף אלא שפוחתין קצת כפועל בטל, וכן משמע במיוחדסות (סימן ע), ונסתפקתי כששכרן ביותר ממחיר השוק, אם נותן להם כפי שקצין עמהם בנכוי שכר בטלה, או במחיר השוק בנכוי שכר בטלה, ומסתבר שאינו נותן להם אלא כפי מחיר השוק, שהרי מדינא קודם קנין יכול לפחות משכרן, כדמשמע בטור, ואם החיוב מדינא דגרמי או מדין דבר האבוד הרי לא הפסידן אלא במחיר השוק, ופשוט שאם יש לבעה"ב מלאכה קלה יכול להעסיקם, ואם אינם רוצים, אף כפועל בטל אינו חייב לשלם להם, כמו שיתבאר להלן לגבי מוצאים מקום אחר להשתכר, אבל למלאכה כבידה אינו יכול להעסיקם. ושמעתי בשם אחד מהגדולים ששכר פועלים ונתחייב לשלם להם כפועל בטל, אמר להם שישבו בביהמדי"ר וילמדו, וכשלא נתרצו נפטר מלשלם להם, ואין למדים הלכות ממעשיות, אבל נראה שאם אינם יכולים ללמוד, ה"ז כמלאכה כבידה, ואם יכולים להגיד תהלים מסתבר שיכול לומר להם שיעשו כן, וכל כיוצא בזה. פתחי חושן חלק ד פרק י הערה י וכתב בשו"ת חות יאיר (סימן קו) שבמשרת אם נותן לו שכרו א"צ ליתן לו גם מזונות, שיכולים לבקש מזונות ממי שירצו, והרבה בוחרים בזה מלהיות משרת, ואף על פי דאיהו לאו בר הכי הוא, אין לחייב בעה"ב, וסיים שיש לפשר.

⁷³ שו"ע נו"כ שם

⁷⁴ כתב הסמ"ע דהיינו שנשכרים עכשיו בפחות ממה שהיו נשכרים אמש, משלם להם מה שנשכרים היום פחות מאמש לפי ערך של פועל בטל כשכירות של אמש, ע"כ הקשה הש"ך (סק"י) מה ענין כפועל בטל לכאן, כיון שנשכרים בפחות הרי אינם בטלים ומשלים להם הפחת, ונראה כוונת הסמ"ע עפ"י דבריו בפרשישה שאם אין הפועל רוצה להשכיר עצמו בפחות, הברירה ביד בעה"ב לתת לו הפחת או כפועל בטל, שלפעמים נוח לו לשלם כפועל בטל, ולפעמים נוח לו לשלם הפחת, וזה תלוי בכמה פחות מוצאים להשכיר עצמם עתה. והקצה"ח פירש דברי הסמ"ע שאתמול היו מוצאים מלאכה כבידה ביותר ועתה אינם מוצאים אלא מלאכה קלה בפחות, משלם כפועל בטל עפ"י שכירות של אמש, דהיינו כמה אדם רוצה לפחות משכרו שלא לעסוק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם אינו מוצא⁷⁵ עתה להשתכר אלא למלאכה כבידה, ואין הפועל רוצה בכך, הרי זה כאינו מוצא להשתכר ונותן לו כפועל במל, ויש אומרים⁷⁶ שאם במלאכה הכבידה ישתכר יותר, אין בעל הבית חייב לשלם לו כלום.

יש לדון במי שביקש מחבירו שישכור לו פועל, ובהשבו שהשליח לא יטרח או לא ימצא, שכר הוא עצמו פועל, ולבסוף באו שנים, שלכאורה חייב בתשלום לשניהם⁷⁷, אלא שיש להסתפק כשהחוב הוא מדינא גרמי, אפשר דהוי בשליח שהזיק, וצ"ע.

יב. במה דברים אמורים שלא התחילו במלאכה אבל התחילו

במלאכה שמיין להז מה שעשו ... שמיין להז מה שעתיד

להעשות

במלאכה כבידה אלא במלאכה קלה. ובשם הב"ח כתב הש"ך שהברירה ביד הפועלים, שאם לא ירצו להשכיר עצמם חייב בעה"ב לשלם להם שכרם כפועל במל, והש"ך חלק עליו, וגם הפרישה חולק, אלא שאפשר שאף הב"ח לא כתב כן אלא בסיפא בהלכו פועלים שיש על בעה"ב חיוב מדינא, ולא מצד גרמי או דבר האבדה, ולכן יכולים הפועלים לסרב מלהשכיר עצמם, וכ"כ בדברי משפ"ט. והחזו"א (ב"ק סימן כג סק"ד) הסביר הלכה זו שלפעמים ניהא לבעה"ב לשלם שכר במלה, כגון ששכרם בג' סלעים דהיינו י"ב דינרים, ועפ"י דברי הט"ז ששכר במלה הוא מחצית משכר מלאכה, נמצא ששכר במלה הוא ו' דינרים, ואם מוצאים עתה להשתכר בה' דינרים נמצא שהפחת הוא ז' דינרים, מסתבר כדעת הב"ח שהברירה ביד הפועל שיכול לעבוד במלאכה האחרת ולקבל פחת ז' ולא נחייבנו לישב במל ולקבל ו', ואם מוצאים עתה להשתכר בו' והפחת הוא ה' אינם יכולים לישב במל ולתבוע ו' אלא נותן להם ה' וכסברת הש"ך, וכדעת הסמ"ע כתב שאף כשהפחת הוא ז' אינו נותן להם אלא ו', ועיי' עוד בדבריו שהאריך לחשב באם יכולים להשכיר עצמם בפקחות וליטול פחת וגם שכר במלה, ולכאורה יש לעיין אם שייך כלל שכר במלה כשנותן להם פחת, ששכר במלה אינו אלא כשהם במלים ואינם מרויחים, עיי' שם.. פתחי חושן שם הערה יד

⁷⁵ רמ"א שם בדיעה השניה והיא דעת תלמידי הרשב"א

⁷⁶ רמ"א שם בדיעה ראשונה והיא דעת המרדכי וכתב החזו"א (ב"ק סימן כג סק"ה) דדוקא במלאכה שדרכו לעבוד, אבל בדבר שאין דרכו לעבוד, ודאי שאינו יכול לומר לו השכר עצמך,

⁷⁷ ואף על פי שאם קדם בעה"ב ושכר אפשר שיש כאן ביטול שליחות, מ"מ כיון שלא הודיעו אין השליחות במלה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

התחיל הפועל במלאכה⁷⁸, וכ"ש לאחר⁷⁹ שעשו קנין אחר על השכירות⁸⁰, אף על פי שבשעה ששכרו לא היה מוצא⁸¹ להשתכר, אין בעל הבית יכול לחזור⁸² כל משך זמן השכירות, ואם חזר בו, אם מוצא עתה להשכיר עצמו, באותו סכום ובאותם תנאים אין לו עליו⁸³ אלא תרעומת⁸⁴, ואם אינו מוצא להשכיר עצמו, נותן לו על הזמן שלא עבד כפועל בטל ונותן להם שכר עד סוף זמן השכירות⁸⁵ אא"כ מצאו בינתיים מקום אחר להשתכר⁸⁶, וכן אם מוצא להשכיר עצמו בפחות משלים לו ההפרש, ועל הזמן שעשה אצלו נותן לו שכרו משלם, ויד בעל הבית על התחונה.

⁷⁸ שו"ע ונו"ב שלג ב

⁷⁹ כדמשמע מדברי הש"ך (סימן שלג סק"ד) ששאר קנינים עדיפי מהתחלת מלאכה. ובערוה"ש (סימן שלג סעיף ח) כתב שלפי מ"ש הטעם שפועל יכול לחזור משום לי ב"י עבדים, גם בעה"ב יכול לחזור, ומ"ש שאינו יכול לחזור היינו לענין ידו על התחונה, אבל אין שעבוד מזה על זה, ומ"ש שהתחלת מלאכה היא קנין אינו אלא שם מושאל, אבל מעיקר הדין אין התחלת מלאכה קנין, ושניהם יכולים לחזור אא"כ יש קנין אחר, עיין שם, ומדברי הפוסקים לא משמע כן.

⁸⁰ ועי' ש"ך (סק"ד) בשם הג"א שאם עשה קנין משיכה בכלי אומנות או קנין סודר אין הפועל (היינו קבלן) יכול לחזור בו משום ממון, ומשמע שיכול להכריחו לעשות המלאכה אף אם רוצה להיות ידו על התחונה, אבל לגבי בעה"ב החוזר לא מצינו שיוכל לכופו לתת לו המלאכה, ואפשר שהטעם הוא עפ"י מ"ש הקצה"ח (בסימן שלג) שהפועל מתחייב ע"י הקנין לעשות המלאכה, אבל הבעה"ב אינו מתחייב ע"י הקנין אלא בתשלום שכרו, ואם רוצה לשלם, או שיש לו מקום אחר להשתכר, שוב אין יכולים לכופו. אלא שיש לעיין דאפשר דהיינו דוקא בקנין סודר או משיכת כלי האומנות, אבל בהתחלת מלאכה בכלי למה לא נאמר שהאומן קונה בנוף החפץ להשתכר בו ונכופו את בעה"ב לתת לו לגמור המלאכה. פתחי חושן שם טז ובכה"ג כשלא התחילו במלאכה אפילו תרעומת אין להם, וכמ"ש לעיל.

⁸² ובשו"ע לא הזכיר שאינו יכול לחזור, אלא כתב שנותן להם שכר כפ"ב, וכן הוא במ"מ, ואפשר דס"ל שאם רוצה ליתן כפ"ב יכול לחזור, מיהו אפשר לאידך גיסא, שאף בלא הלכו אסור לו לחזור, אלא שאם חזר אין לו עליו אלא תרעומת, וכן מסתבר יותר, שגם בתחלת הסימן כתב הטור השוכר את הפועל איזה מהם שבא לחזור הרשות בידו וכו', ואילו המחבר פתח בלשון דיעבד השוכר את הפועל והטעו זה את זה וכו'.
⁸³ והסביר החזו"א (ב"ק סימן כא ס"ק לב) דכיון שאין בעה"ב זוכה כלום כנגד השכירות אינו מתחייב אלא כשיחסר להם ממה שפסק עמהם, ומסתפק שם באם הקנה הפועל גופו בקנין המועיל, אפשר שאף אם מוצאים להשתכר חייב בשכרו. ועי' עוד בדבריו (סימן כג סק"ז). ועי' ש"ך (סימן שלג סק"א) בשם הג"י דמשמע דס"ל שאפילו תרעומת אין כאן.

⁸⁴ ואף על פי שהתחילו במלאכה שהוא קנין ונתחייב בשכרו, כיון שמוצאים מקום אחר להשתכר נפטר בעה"ב, כדמשמע בהך דספינה (דף עט ע"ב), והרי גם יכול לתת להם מלאכה של אחרים

⁸⁵ כתב במנחת פתים שאף בקבלן חייב בזה, ובמחנ"א (ה' שכירות פועלים סימן ד) מצדד לומר בדעת הרא"ש והטור שהתחלת מלאכה לא היא קנין גמור אלא מדין קנס ולכן כשחזר בעה"ב מחמת אונס, אפילו באופן שהיה לו לידע ולא התנה, אין לקונסו כל כך, ואם לא היו מוצאים אמש להשתכר בכה"ג פטור אף משכר כפועל בטל, עיין שם, אבל נראה שאין כן דעת הפוסקים, ועי' הק"ל (ח"ו ח"ב סימן עט).

⁸⁶ וכתב החזו"א (ב"ק סימן כג ס"ק לו) שכל דיני שכר פועל עליו (ונראה שה"ה לחלק המשתלם כפועל בטל), והיינו שאינו יכול לסלקו בשוה כסף, ועובר עליו משום בל תלין, וגובה מן היורשים, משא"כ כשלא התחילו במלאכה שאינו אלא מדינא דגרמי או דבר האבוד, אין זה אלא כתשלומי נזיקין ולא תשלומי שכירות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים⁸⁷ שאם קנה ממנו בקנין גמור, הפועל אינו יכול לחזור.

מן האמור נלמד שאחד מבני העיר שנותן עבודה לפועלים וסלקם אחר זמן השכירות, או תוך הזמן מאחר שחזרו פועלים ואינם מתרצים בשכר שקצב עמהם, או שחזר בעה"ב וקיבל עליו דין ידו על התחתונה, כללו של דבר שסלקם ברשות עפ"י דין תורה, אינם רשאים לעמוד בפני אחרים הבאים לעבוד אצל בעה"ב, בין מחמת פועלים שהם בני העיר כמותם ויש להם רשות לעבוד, ובין מחמת בעה"ב שאינם רשאים לעכב את הנכנסים לביתו, ואילו יד בית הדין תקיפה חייבים ב"ד לגדור בפני עושי עולה ככל אשר תמצא ידם⁸⁸.

יג. במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד

שוכר עליהן או מטען כיצד מטען אומר להן סלע קצצתי

לכם באו וטלו שתים ועד כמה שוכר עליהן עד ארבעים

וחמשים זוז

כבר התבאר לעיל דף עה: שלא אמרו שפועל⁸⁹ יכול לחזור אלא בדבר שאינו אבוד⁹⁰, אבל בדבר האבוד⁹¹, כגון ששכר פועל להעלות פשתן מן

⁸⁷ ב"י בשם הריטב"א, וכתב הש"ך (שם ס"ק יד) דכיון ששאר פוסקים לא חילקו בכך משמע דלא ס"ל כן, וכתב הש"ך שכן עיקר, דכיון שאמרו הטעם משום עבד לעבדים משמע דבכל ענין יכול לחזור, וכן דעת הט"ז (שם). ועוד כתב הש"ך שקנין אינו מועיל משום שאינו אלא קנין דברים, ואפשר שאף המחבר שלא הביא דברי הריטב"א בשו"ע לא ס"ל כוותיה. ובקצה"ח (סק"ה) כתב שאם משעבד הפועל גופו לעשות המלאכה אינו קנין דברים, ומ"מ דעת השו"ע שיכול לחזור, שהרי הריטב"א בשם רבו מדמי ליה להקדים לו כל שכרו שאינו יכול לחזור, וכיון שפסק השו"ע (שם) שיכול לחזור, ה"נ במשעבד גופו בקנין יכול לחזור, וע"י שו"ת בית שלמה (ח"מ סימן סא), וע"י להלן (הערה ה) מ"ש בשם שו"ת אמרי אש. ובשו"ת שבות יעקב (ח"ב סימן קפד) מסכים לדעת הריטב"א, אלא שכתב דדוקא בכסף ושטר שהם קנינים המועילים בעבד עברי, מועילים גם בפועל, וסיים השב"י שכן דעת הר"א ששון (סימן קיג), וכן דעת הרדב"ז (ח"א סימן שנ), וכן נראה דעת המחנ"א (ה' שכירות פועלים סימן ב) שכל שקנה ממנו בקנין גמור והתחייב לעשות המלאכה, חייב לעשותה בין ע"י עצמו ובין ע"י אחרים, ואפילו אם נאמר שאינו יכול לכופו לעשות המלאכה בעצמו משום שאינו עבד אצלו שיוכל לכופו על המלאכה, מועיל החיוב שקיבל על עצמו שבעה"ב ישכור עליו פועלים כדי לגמור המלאכה, שגם נכסיו נשתעבדו בקנינו, וע"י פת"ש (סק"ה) ומשפט שלום (סימן קעו סעיף טו). ובשו"ת חו"י (סימן קמ) כתב שאף לדעת הריטב"א אינו אלא בפועל הנשכר לזמן קצר, אבל אם נשכר ליותר מג' שנים מודה שאפילו בקנין יכול לחזור.

⁸⁸ עכ"ל החזו"א (ב"ק סוף סימן כג)

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁹⁰ פירש בסמ"ע (ס"ק יז) וז"ל, שאינו צורך שעה בו, כי אף שיחזור בו הפועל ולא ימצא לשכור עתה כי אם בדמים יקרים הרבה, יכול להמתין עד שימצא פועלים לשכור לפי דרך השכירות או מעט יותר, וע"י להלן.

⁹¹ כתב בערוה"ש (סימן תיז סעיף ט) בשם התוספתא, מי שהיה בלן לרבים, ספר לרבים, נחתום או עורך שלחן לרבים ואין שם אחר אלא הוא, והגיע שעת הרגל ומבקש לילך לביתו, יכולים לעכב עליו עד שיעמיד להם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

המשרה, שאם לא יעלהו מיד יתקלקל, או אפילו שאין נזק ממוני להפציו כגון ששכרו להביא חלילין למת או לכלה, בין פועל שכיר לזמן ובין קבלן אינו יכול לחזור.

מכיון שבכלל דבר האבוד⁹² לאו דוקא איבוד ממון, אלא כל דבר שהוא חשוב לבעל הבית, וע"י חזרת הפועל לא ייעשה בזמנו, הרי זה כדבר האבוד, ולכן גם מלמד תינוקות⁹³ הוא בכלל דבר האבוד, וכן סופר המקבל לכתוב ספר תורה⁹⁴, ויש אומרים שהוא הדין במשרת אצל בעל הבית שאינו יכול לעשות בעצמו, הרי זה בכלל דבר האבוד, והכל לפי ראות עיני הדיין⁹⁵.

בבית חרושת שיש כמה פועלים התלויים זה בזה, שאם מפסיק האחד אין השאר יכולים להמשיך ונמצא שעל ידו יצטרך בעה"ב לשלם שכר לשאר הפועלים, דבר האבוד הוא⁹⁶.

אחר תחתיו, ואם התנה עמהם בב"ד, או שעברו עליו את הדרך הרשות בידו, ע"כ, וכתב בערוה"ש שמכאן למדנו דמי שהוא שכיר לחבירו על זמן קבוע אינו יכול לילך לרגל לביתו שלא ברשות הבעלים, אם לא שהתנה כן מקודם או שהבעלים עיברו עליו את הדרך, ששינו מתנאים שדיברו באיזה דבר, או שהמנהג כן, ואף על גב דפועל חוזר בו בחצי היום, ודאי כן הוא, אבל אם ירצה לילך לרגל לביתו ולכוף אחר הרגל את בעה"ב שיקיימו אינו יכול, ע"כ. ומדבריו משמע שלא מדיון דבר האבוד הוא, אלא שאם חוזר אין בעה"ב חייב להחזירו. ונראה מריש דבריו שגם בהא דתוספתא בספר לרבים בערב הרגל אין זה כדבר האבוד אלא שלא למנוע טובה מהצבור, כמ"ש בראש הסעיף. ולכאורה בספר ובלן וכיוצא בזה בערב הרגל דבר האבוד הוא, וראיתי בשבט הלוי (ח"ד סימן רכא) בשם שו"ת שער אפרים (סימן קלח) שדן בדברי התוספתא אם הוא מדיון דבר האבוד, ומשמע שיכול לכופו בדבר האבוד, והשבט הלוי כתב שזה מדיון תקנת הציבור, עיין שם. ובמהנ"א (ה' שכירות פועלים סימן ז) כתב בדיון משרתת, שאינה יכולה לחזור בזמן הרגל שהמלאכה מרובה, ויכול בעה"ב לעכב עליה, והביא ראייה מפ' איזהו נשך (דף סט ע"א) בדיון מקבל בהמה דקה שאינו יכול לחזור מפני שאינו דומה מיפולה של שנה לטיפול שנה אחרת, ולא הזכיר מדברי התוספתא, ועכ"פ משמע שאף ביהיד הדין כן.

רמ"א שם

⁹³ וכתב הש"ך (ס"ק כו) הטעם שכל עת ורגע שהתינוק בטל פסידא דלא הדר הוא, ולכן אם אינו מתבטל אלא בדרך שהתינוקות מתבטלים ובינתיים ימצא מלמד אחר, שוב אינו בגדר דבר האבוד (עי' בהג"א), ואם דרך האב להקפיד גם על זמן מועט, גם זה דבר האבוד,

⁹⁴ שספר בכתבת יד שני סופרים הוא מקולקל, ולכן אף כשמוצא סופר אחר הוא בכלל דבר האבוד (עי' שו"ת שו"מ מהדו"ג ח"א סימן תסט, ובשו"ת בית יצחק חו"מ סימן עח), אא"כ שכר מתחלה שני סופרים, שמוכח שאינו מקפיד על כתיבת יד שני סופרים.

⁹⁵ ש"ך (שם ס"ק כג), ונראה דה"ה בכל דבר הולכין אחר ראות עיני הדיין לענין דבר האבוד.

⁹⁶ פתחי חושן הערה כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

העושה מלאכה אצל חבירו בחנם, יש אומרים⁹⁷ שיכול לחזור אפילו בדבר האבוד⁹⁸. חזר בו⁹⁹ הפועל בדבר האבוד, יכול בעל הבית להטעותו¹⁰⁰ ולהבטיח לו שיוסיף על שכרו כדי שיגמור המלאכה, ולבסוף אינו נותן לו אלא כפי שפסק עמו בתחלה. ואפילו כבר נתן להם צריכים להחזיר התוספת.

וכן יכול לשכור פועלים אחרים¹⁰¹ ביוקר¹⁰², ולנכות משכר פעולתו שעשה, מה שצריך להוסיף¹⁰³ לשני¹⁰⁴, לדוגמא אם סגר אם הראשון 400 ליום ועבד חצי יכול לנכות 200 משכר הראשון כדי להוסיף לשני ונמצא שאינו מקבל כלום אולם אם עבד רק מעט שאין מה לנכות משכרו אינו יכול להוסיף לשני ולבקש מהראשון לשלם מכיסו. וי"א¹⁰⁵ שיכול להוסיף לשני על חשבון הראשון עד כדי כפל השכירות שפסק עם הראשון.

⁹⁷ רמ"א שלג ה

⁹⁸ מדברי מהרי"ק (שרש קלג) שאפשר שבאמת אין חיוב מדינא, ועיקר החיוב בדבר האבוד הוא משום קנסא, וכן משמע ברש"י (ב"מ דף עו ע"ב) שכתב הטעם שפטור בנאנס משום דלא קנסוהו באונס, ולפי"ז בחנם ודאי דלא שייך לקנסו, ובביאור הגר"א משמע שבפועל בחנם לא הוי התחלת מלאכה קנין, ולכן יכול לחזור בו, ועי' נחל יצחק (לסימן עה אות ב ענף ד), ושו"ת אבני נזר (ח"מ סימן נב). ופתחי חושן שם הערה כג שו"ע ונו"כ שם

¹⁰⁰ גמרא אמרו שאומר להם סלע קצצתי לכם בואו מלוו שתיים, ונראה שיכול להטעותם במה שיכול (ומשמע שזותר לשקר במקום הפסד ממוץ, וצ"ע, ועי' ספר תתן אמת ליעקב), ועי' פרק ח (סעיף כב ואילך) בדין המוסיף על שכרו יותר מהראוי באיזה אופן יכול לומר משמה אני כך.

¹⁰¹ ומשמע מהטור שלכתחלה צריך לנסות להטעותם, ומ"מ מסתבר שאף לדעת הטור בדיעבד כשלא ניסה להטעותם אלא מיד שכר עליהם מה שעשה עשוי. ונראה דה"ה אם לא שכר פועל אלא בעה"ב בעצמו גמר המלאכה, יכול לנכות משכר הפועל שכר מרחו, ואם אין דרכו לעשות מלאכה, יש להסתפק אם יכול לנכות כשכר בעה"ב שאמרו בגמרא ששכרו מרובה. ונראה שיותר מסתם פועל אינו יכול לנכות. פתחי חושן שם לב

¹⁰² וחייב למרוח למצוא פועל בזול, אלא שאינו חייב למרוח יותר מהרגיל, וכן משמע בכסף הקדשים, וכתב שבאופן שאם ימתין ימצא בזול, א"צ להמתין, ובפרט כשיש חשש הפסד הסחורה אם ימתין, וסיים ש"מ ישכור כדרך התנאים בלי בזבוז, ומצדד לומר ששיעור בזבוז הוא שתות, ואם התנאים אומרים שלא בזבוז לא שייך קבלת חרם, עיין שם.

¹⁰³ שו"ע ונו"כ שם ו

¹⁰⁴ עד כדי שכרן של ראשונים, ודייק הרא"ש מדברי רש"י דהיינו שאם עשו מקצת המלאכה וחייב להם עבור זה ב' דינרים, יכול להוסיף על שכר השני עוד שני דינרים ולנכות מהראשון, ונמצא שאינו נותן לראשון כלום, ולפי"ז אם לא עשה כ"כ ואינו חייב לו אלא דבר מועט, אינו יכול להוסיף לשני על חשבון הראשון שישלם מכיסו, ועי' דרישה.

¹⁰⁵ עי' סמ"ע (ס"ק כה) וש"ך (ס"ק לב) שכן דעת רוב הראשונים, והטעם שמסתמא נשתעבד הפועל עד כדי שיעור זה להוסיף מכיסו אם יפסיד בעה"ב בהזרתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

**יד. במה דברים אמורים בזמן שאין שם פועלים לשכור אבל
יש שם פועלים לשכור ואמר צא ושכור מאלו אין לו
עליהן אלא תרעומת**

אף בדבר האבוד¹⁰⁶, אם מוצא בעל הבית פועל אחר לגמור מלאכתו באותו שכר¹⁰⁷ שפסק עם הראשון, אינו יכול לשכור עליו ביותר מכדי שכרו, ואין לו עליו תרעומת, ונותן לו שכרו כדין פועל החוזר בדבר שאינו אבוד, ואפילו אם הטעהו ופסק לו יותר כדי שיגמור המלאכה, יש אומרים¹⁰⁸ שצריך לתת לו כפי שפסק עמו באחרונה.

**טז. אלא כפועל בטל... אינו דומה הבא טעון להבא ריקן
עושה מלאכה ליושב ובטל**

¹⁰⁶ שו"ע ונו"כ שם ז

¹⁰⁷ בסמ"ע פירש בשכרן היינו כל שכרו של ראשון, שאם שכרם בשני סלעים ועשו הציו ולחצי השני לא יוכל למצוא פועל אפילו יתן לו שני סלעים, מיקרי דבר האבוד, והיינו משום שיצטרך בעה"ב להוסיף מכיסו, אבל אם מוצא לשכור בכל השכר לא מיקרי דבר האבוד, וע"ז סיים שמין לפועל מה שעשה ולקבלן מה שעתיד לעשות. והקשה החזו"א (ב"ק סימן כג סק"ז) שהרי בפועל ששמין מה שעשה בדבר שאינו אבוד הרי מפסיד בעה"ב מכיסו, וע"כ פירש דמ"ש בשכרן היינו בלי תוספת, ואז מיקרי דבר שאינו אבוד, אבל אם צריך להוסיף מכיסו מיקרי דבר האבוד, ומ"ש השו"ע שמין לשכיר מה שעשה ולקבלן מה שעתיד לעשות, אף על פי שאם מוצא עתה לשכור באותו שכר אין נ"מ בין שכיר לקבלן, מ"מ נקיט לשון זה לאשמענין שדינו כדבר שאינו אבוד, עיין שם.

¹⁰⁸ רמ"א סימן שלג סעיף ה עפ"י דברי הרא"ש בפסקיו שכתב כן דקאי גם על מטען, דכיון שמוצא אחרים לשכור ה"ז כדבר שאינו אבוד, ואינו יכול להטעותו, אבל מרש"י משמע דנהי שאינו יכול לשכור עליהם בכה"ג, אבל להטעותו יכול, וכמ"ש הרא"ש בתשובה (כלל קד סימן ב) ועיין בש"ך (סק"ל).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בכל מקום שנתחייב בעל הבית¹⁰⁹ לשלם לפועל כדין פועל בטל, אינו אלא בפועל סתם שנהנה בבטלה, אבל פועל הרגיל לטרוח הרבה, והבטלה קשה לו, נותן לו שכרו משלם, וכן הדין במלמד¹¹⁰, והכל לפי ראות עיני הדיין¹¹¹.

טז. הא דסיירא לארעיה מדאורתא הא דלא סיירא לארעיה

מאורתא

מה שהתבאר שבעל הבית שחזר¹¹² בו קודם שהתחילו בצלאכה אין לפועלים עליו אלא תרעומת במה שברים אמורים כשלא הלכו לעשות העבודה אבל כשהלכו ומצאו שלא ניתן לעבוד כגון החמרים ולא מצאו תבואה; פועלים ומצאו שדה כשהיא לחה; או ששכרם להשקות השדה ומצאוהו שנתמלא מים, אם ביקר בעל הבית מלאכתו מבערב ומצאה שצריכה פועלים הרי זה אנוס ומה בידו לעשות ופטור, ואין לפועלים כלום, ואם לא ביקר, הרי גרם להם היזק ופשע בהם שאם לא שכרם הוא היו הם נשכרים לאחרים, הרי זה חייב מדינא דגרמי¹¹³ ונותן להם שכרן כפועל בטל. וי"א שגם אם אין לפועלים פסידא דממון מכת חזרה זו דאף שלא היה שוכרן

¹⁰⁹ שו"ע ונו"כ שלה א

¹¹⁰ רמ"א שם, שמלמד רגיל לעסוק בלימוד עם הנערים כל היום, ובהג"א הקשה הרי יכול ללמוד לעצמו, ותיירץ בפולאה חריפתא (אות י) שאף אם לומד לעצמו אינו עמל כ"כ וזה גורם לו כובד איברים, ואיירי כשאין תלמידים אחרים כמותו ללמוד עמהם, ואף אם יאמר לו לומד עם אחרים בתנאם חייב לשלם לו, דמשום שהוא טובת הפועל אין בעה"ב נפטר ובכנה"ג (סוף סימן שלג) משמע שעיקר הטעם שאינו יכול לחזור במלמד הוא מפני שדרך לשלם לו יותר מהראוי, וכדעת התוס' והרא"ש בההיא דמעבורת (עי' פרק ח סעיף כו), ולכן צריך לשלם לו כל שכרו, אבל לדעת שאר הפוסקים אינו משלם לו כל שכרו, וצ"ע. וכתבו הפוסקים שאם יש למלמד תלמידים אחרים שלומד עמהם, בלא"ה לא שייך דין פועל בטל. ובשו"ת רדב"ז (ח"ב סימן תשנ) פירש דמלמד אין גופו נחלש כשאינו מלמד אלא שנחלש כח לימודו, וכשירצה לחזור ללימוד יקשה עליו. וכתב בכנה"ג דה"ה חזן נהנה יותר מחזנותו משיבתו בטל, ובשו"ת הרמ"א (סימן נ) כתב שרב המורה או"ה לא שייך לומר בו דאי לא עבדי חלשי, אבל מ"מ אין חילוק אצלו בין עביד ללא עביד, ולכן אינו מנכה לו הרבה, ועי' פת"ש (סימן שלג סק"ג) לענין שוחט, ובשו"ת חת"ס (ח"ו"מ סימן קעו) כתב דה"ה מוהל נוח לו למול ולקבל שכר מן השמים מלישב בטל, ונותן לו שכרו משלם. וכבר כתבו האחרונים שהכל לפי ראות עיני הדיין.

¹¹¹ שו"ת הרשב"א (ח"א סימן תרמג), אלף מו, אלף קנז. ועי' במיוחסות (סימן ע). ובשו"ת לחם רב (סימן ד) כתב שדוקא נבי מלמד כתב הרשב"א שהכל לפי ראות עיני הב"ד, אבל במרבין תורה ודאי עונג גדול לו לדרוש, ומ"מ נבי מלמד יכול לומר קים לי כהרשב"א, אלא שכתב שם שאם התנו בפירוש שאף אם לא ילמד יתנו לו שכר לכל השנה, אין לנכות כפועל בטל.

¹¹² שו"ע ונו"כ שלג א

¹¹³ לבוש שם, וש"ך שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לא היה להם אצל מי להשתכר דינם כפועלים שתתחילו במלאכה שהתבאר
לעיל. 114

114 סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

